

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

DEHQONCHILIK ASOSLARI

FANI BO'YICHA

SILLABUS

(Sirtqi ta'lim 2-bosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi:	800000	- Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	810000	- Qishloq xo'jaligi
Ta'lim yo'nalishi:	60810900	- Agronomiya (yem-xashak eklari)
	60812200	- O'simlikshunoslik (yaylov, cho'l o'simlikshunosligi)

Samarqand –2024

Modul / FAN SILLABUSI
Agrotexnologiya fakulteti
60810900 – Agronomiya (yem-xashak
ekihlari) 60812200- O'simlikshunoslik (yaylov,
cho'l o'simlikshunosligi) ta'lim yo'nalishlarini

Fan nomi:	<i>Dehqonchilik asoslari</i>
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	DA1308
Yil:	2024-2025
Semestr:	3-4
Ta'limshakli:	sirtqi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	240
Ma'ruza	12
Amaliy mashg'ulotlar	14
Laboratoriya mashg'ulotlari	14
Seminar	—
Mustaqil ta'lim	200
Kredit miqdori:	8
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)

FM1	Talabalarga yerlardan oqilona foydalanish, tuproq unumdorligini oshirish, begona o'tlarga qarshi kurash choralarini, yerlarga sifatli ishlov berish, ekinlarni navbatlab ekish, uslublarini o'rgatish bo'yicha nazariy-amaliy bilimlarni uzviylik va uzluksizlikda o'rgatishdan iborat bilim berishdan iborat.
------------	--

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar

1.	Agrometeorologiya
2.	Biologiya
3.	Tuproqshunoslik

Ta'lim natijalari (TN)

	Bilimlar jihatidan:
TN1	Begona o'tlarga qarshi oldini oluvchi, agrotexnik va kimyoviy kurash choralarini uyg'unlashgan holda olib borish, yerlarga ishlov berish, ekinlarni ekish usullari, almashlab ekish, dehqonchilik tizimi, bo'yicha nazariy-amaliy haqida bilimga ega bo'lishlari kerak.

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Muallif:	Djumaboyev S. - "Agrotexnologiya, ishlab chiqarishni mexanizatsiyalashtirish va avtomatlashtirish" kafedrasida katta o'qituvchisi q.x.f. nomzodi.
E-mail:	Djumaboyev@mail.ru
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti. Agrotexnologiya, ishlab chiqarishni mexanizatsiyalashtirish va avtomatlashtirish" kafedrasida
Taqrizchilar:	1.Sanaqulov A.L Sam DU " O'simliklar fiziologiyasi va mikrobiologiyasi " kafedrasida professori , q.x.f.doktori 2.Bobomirzaev P.X. Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti Agrobiotexnologiya kafedrasida professori, q.x.f.doktori

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashning 2024 yil 28.08 dagi 1 sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus Agrotexnologiya, ishlab chiqarishni mexanizatsiyalashtirish va avtomatlashtirish" kafedrasida 2024 yil 28.08 dagi 1 sonli yig'ilishi bayoni bilan maqullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

Fakultet dekani

Kafedra mudiri

Tuzuvchi

R.Ro'ziqulov

E. Berdiurodov

A.Xasilbekov

S.Djumaboyev

Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritib olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-xuquqiy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa;

b) 4 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushingan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifaga topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va me'yoriy xujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa;

v) 3 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bolsa;
 - fandagi mavzularni tordoirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmas;
 - bayon qilish ravon bolmasa;
 - fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
 - fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bolsa.
- g) quyidagi hollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayorgarlik korilmagan bo'lsa;
 - fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
 - fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
 - fan bo'yicha jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qoyilgan bo'lsa;
 - fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
 - fanni bilmasa.

TN2	O'simliklarning hayot omillari va dehqonchilik qonunlari. Madaniy o'simliklarning yorug'lik, harorat, havo, oziq va suvga bo'lgan talabi. O'simliklarni tashqi muhit bilan o'zaro bir-biriga ta'sir etishi. O'simlik organlari hosil bo'lishida qatnashuvchi, o'simlik, rivojlanishiga, hosildorligiga, yetishtirilgan mahsulot sifatiga ta'sir etuvchi omillar.
TN3	O'simliklarning o'sishi va rivojlanishiga muhit sharoitining ta'siri. Tuproq muhiti, Fitologik muhit Agrotexnik tadbirlar. Dehqonchilikning qonunlari va ularning dehqonchilikdagi ahamiyati.
TN4	Tuproq unumdorligi va madaniyligi. Tuproq strukturasi va haydalma qatlam tuzilishi hamda ularni yaxshilash usullari bilishkerak;
Ko'nikmalar jihatidan:	
TN5	Yerga ishlov berish, haydash usullari va sifati. Haydalma qatlam qalinligini oshirish usullari aniqlay oladi;
TN6	Bahorgi haydov. Bedapoya va ang'izni haydash. Shudgor va uning turlari. Yerni ishlash sonini minimallashtirishni farqlay oladi;
TN7	Yerga ekin ekishdan oldin ishlov berish. Qishloq x o'jalik ekinlarini ekish usullari. Yerga ekin ekishdan keyin ishlov berish ta'sir etuvchi omillar va rivojlanish qonuniyatlariga bahoberaoladi;
TN8	Dehqonchilik tizimi va uning tarixiy shakllari. Zamonaviy dehqonchilik tizimlari va ularning tarkibiy qismlarini biladi.

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlarshakli: ma'ruza (M)	
M1	Kirish. Fanning maqsadi, vazifasi va rivojlanish tarixi. Dehqonchilikning ilmiy asoslari va Dehqonchilikning qonunlari
M2	Tuproqning suv, havo, issiqlik va oziq rejimlari va ularni boshqarish usullari.
M3	Begona o'tlar, ularning zarari va biologik xususiyatlari. va begona o'tlarga qarshi kurash choralar.
M4	Yerga ishlov berish tizimi, haydash usullari va sifati.
M5	Qishloq xo'jalik ekinlarini ekish usullari. Yerga ekin ekishdan keyin ishlov berish.
M6	Almaslab ekish. Dehqonchilik tizimi va uning tarixiy shakllari.
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar(A)	
A1	Tekinxo'r, kam yillik, Ko'p yillik begona o'tlarning ta'rifi.
A2	Ekinlarni begona o't bosganlik darajasini hisobga olish
A3	va kartalashtirish usullar
A4	Begona o'tlarga kimyoviy kurash choralarini Gerbitsidlarni solish me'yorini aniqlash.
A5	Yerni haydashning sifat k o'rsatkichlari.

A6	Qishloq xo'jalik ekinlari urug'ini ekish me'yorlarini aniqlash.
A7	Yem-xashak ekinlarini yetishtirishda almashlab ekish
Mashg'ulotlar shakli: laboratoriy amashg'ulotlar (L)	
L1	Tuproq agregatlarining suvga chidamligini N.V.Savinov usulida aniqlash
L2	Tuproq agregatlarini suvga chidamliligini P.I. Andrianov usulida aniqlash.
L3	Egat olib (infiltratsiya sulida) va bostirib sug'orishda struktura elementlarining chidamligiga tuproq havosining ta'sirini aniqlash.
L4	Haydalma qatlam tuzilishini aniqlash.
L5	Har xil tuproqlarning suv o'tkazuvchanligini aniqlash
L6	Tuproqni suv ko'tarish xususiyatini aniqlash
L7	Tuproqning texnologik xossalarini qovushqoqligi va plastikligi aniqlash

Mustaqil ta'lim(MT)		
1.	Respublikamiz dehqonchiligining holati, muammolarini hal qilish yo'llari	6
2.	Tuproq unumdorligi va strukturasini yaxshilashga qaratilgan tadbirlar.	6
3.	Tuproqning suv, havo issiqlik va oziq rejimlarini yaxshilash.	6
4.	Begona o'tlarning tuproq iqlim sharoiti va ekinlar agroteknikasiga bog'liq holda tarqalishi va ularga qarshi kurash.	6
5.	Sug'oriladigan yerlarda o'sadigan ashaddiy begona o'tlar.	6
6.	Yekin ekishdan keyin qator oralariga ishlov berish	6
7.	Yerga asosiy ishlov berish usullarining tuproq xususiyatlari va o'simliklarni o'sish hamda rivojlantirishiga ta'siri.	6
8.	Yerni kuzgi bug'doy ekishga tayyorlash	6
9.	Yerni g'o'za ekishga tayyorlash.	6
10.	Har-xil tuproqlarda qatqaloq hosil bo'lishi va uni yo'qatish yo'llari	6
11.	Yerlarni takroriy ekinlar ekishga tayyorlash	6
12.	Almashlab ekish bo'yicha keyingi yillarda o'tkazilgan tajribalar natijalari.	6
13.	Bug'doy-g'o'za almashlab ekish tizimi.	6
14.	Zamonaviy dehqonchilik tizimlari. Dehqonchilik tizimlarini tarkibiy qismlari	6
15.	O'g'itlarni qo'llash va uning samaradorligini oshirish choralari.	6
16.	Suv va shamol eroziyasiga qarshi kurashning maxsus choralari.	6
17.	Lalmikor erlarni haydash usullari	6
18.	Yoppasiga ekilgan ekinlardan bo'shagan yerlarni haydash usullari	6
19.	Yem-xashak ekinlarini yetishtirishda almashlab ekish	6
20.	Yem-xashak ekinlarini qator oralariga ishlov berish	6
21.	Qator orasi ishlanadigan yem-xashak ekinlari orasida o'sadigan ashaddiy begona o'tlar	6
22.	Dukkakli-don ekinlarining tuproq agrofizik xossalariga ta'siri	6
23.	Yerga asosiy ishlov berish usullarining tuproq xususiyatlari va o'simliklarni o'sishi hamda rivojlanishiga ta'siri	6

24.	Bedapoyani haydash muddatlari va chuqurligi	6
25.	Oraliq ekinlar ekish uchun yer tayyorlash va ekish muddatlari, me'yorlari	6
26.	Oraliq ekinlar va ularning tuproq unumdorligiga ta'siri	6
27.	Yem-xashak ekinlari yetishtirishda almashlab ekish bo'yicha keyingi yillarda o'tkazilgan tajribalarning natijalari	4
28.	Yem-xashak ekinlari yetishtirishda almashlab ekish tizimi	4
29.	Ekin ekishdan keyin qator oralariga ishlov berish.	6
30.	Yerga asosiy ishlov berish usullarining tuproq xususiyatlari va o'simliklarni o'sish hamda rivojlantirishiga ta'siri.	6
31.	Har-xil tuproqlarda qatqaloq hosil bo'lishi xususiyatlari va uni yo'qatish yo'llari.	6
32.	Yerlarni takroriy ekinlar ekishga tayyorlash.	6
33.	Almashlab ekish bo'yicha keyingi yillarda o'tkazilgan tajribalarning natijalari.	6
34.	Dehqonchilikda resurs tejankor texnologiyalar	6
Jami		200

Asosiy adabiyotlar	
1.	Mo'minov K., Azimboyev S.A., Sanaqulov A., Berdiyev E., Kenjayev Yu. "Dehqonchilik ilmiy izlanish asoslari bilan". O'quv qo'llanma. Toshkent. "Turon-iqbol", 2014 yil
2.	Ochilov E., Uraimov E. "Dehqonchilikda ilmiy izlanish asoslari". O'quv qo'llanma. Toshkent. Tafakkur nashriyoti, 2013 yil.
3.	Sulaymanov B., Umurzoqov E. "Parazit begona o'tlar va ularga qarsi kurash choralari". O'quv qo'llanma. Toshkent. 2022 yil.
Qo'shimcha adabiyotlar	
1.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 52 b.
2.	Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 36 b.
3.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. – 416 b.
4.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.
5.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.
6.	A.Q.Ermatov. "Sug'oriladigan dehqonchilik". T. O'qituvchi. 1983
7.	V.T.Lev. "Praktikum po orashayemomu zemledeliyu i selskoxozyaystvennim melioratsiyam". T. Mehnat. 1986